

במסילה נעלה

מאת

הרב יואל רועי משדי שליט"א
מח"ס "במסילה נעלה" ור"מ בישיבת "נזר התורה"

הרצון הפנימי של כל יהודי לעשות רצון ה'

"יקריב אותו לרצונו..." (א ג).

א בגמרא ראש השנה (ו ע"א), 'יקריב אותו' - מלמד שכופין אותו, יכול בעל כרחו, תלמוד לומר 'לרצונו', הא כיצד, כופין אותו עד שיאמר רוצה אני.

וידועים דברי הרמב"ם (פ"ב מגירושין ה"כ) בביאור ענין זה, וז"ל: מי שהדין נותן שכופים אותו לגרש את אשתו ולא רצה לגרש, בית דין של ישראל בכל מקום ובכל זמן מכין אותו עד שיאמר רוצה אני ויכתוב הגט והוא גט כשר. וכן אם הכוהו גויים ואמרו לו, עשה מה שישראל אומרים לך, ולחצו אותו ישראל ביד הגויים עד שיגרש, הרי זה כשר. ולמה לא בטל גט זה שהרי הוא אנוס בין ביד גויים בין ביד ישראל, שאין אומרים אנוס אלא למי שנלחץ ונדחק לעשות דבר שאינו מחוייב מן התורה לעשותו, כגון מי שהוכה עד שמכר או נתן, אבל מי שתקפו יצרו הרע לבטל מצוה או לעשות עבירה והוכה עד שעשה דבר שחייב לעשותו או עד שנתרחק מדבר שאסור לעשותו, אין זה אנוס ממנו אלא הוא אנוס עצמו בדעתו הרעה. לפיכך, זה שאינו רוצה לגרש, מאחר שהוא רוצה להיות מישראל, רוצה הוא לעשות כל המצוות ולהתרחק מן העבירות ויצרו הוא שתקפו, וכיון שהוכה עד שתשש יצרו ואמר רוצה אני, כבר גרש לרצונו. ע"כ. וכבר ביארו כן רבים ע"פ דבריו, עי' משך חכמה פרשת יתרו (שמות יט יז) בזה, ומה שביאר עוד לפי זה.

ב "מכיון שרצון הנפש הישראלי הפנימי - שהוא חלק אלוה ממעל - חפץ לעשות רצון אבינו שבשמים, רק הגוף הוא המעכב, ולכן ע"י הכפיה שמסירים את המדיח, הנה הנפש ממילא תרצה לעשות רצון הבורא יתברך, והוי רצון גמור". (לשון הגר"ש גאנצפריד בס' אפריון עה"ת, ויקרא א ב).

"שרצון נפש הישראלי נוטה בטבע ובחפץ נמרץ פנימי לקיים מצות ה', רק עצת היצר תקפה עליו, מיד כשיוכה מכות אכזריות, יוסר חפץ החומר ועושה המעשה שמגרש או מביא קרבן, זהו חפץ פנימי לעצמות המצוה, הוא רצון גמור". (לשון האו"ש במשך חכמה שם).

ב והנה כענ"ז מבואר בדברי הבית הלוי עה"ת (פר' יתרו, כ יד), בענין קושית האבן עזרא שם, גבי לאו ד'לא תחמוד', שהקשה, דהנה "אנשים רבים יתמהו על זאת המצוה", כיצד יתכן שיהיה אדם שלא יחמוד בלבו דבר יפה ונחמד למראה עיניו? [וביאר, שהכתוב מזהיר שחפציו של חבירו יהיו רחוקים ממנו באופן מוחלט עד שממילא לא יחמדנה הלב, וכמו שלא יחמוד הכפרי את בת המלך. שלעולם לא יחמוד הלב רק לדבר שסבור שיכול להיות במציאות ובאופן ששיגו. זתו"ד].

וכתב רבינו הביה"ל ליישב, שהנה ברור הדבר שאם יתאוה האדם לאיזה דבר תאוה היותר גדולה אצלו, כל אחד לפי טבעו, ויהיה גם קרוב להשיג תאוה וילך אחריה, ובאותו זמן היצה"ר בוער בו כאש, ובדרך הילוכו וריצתו החליק וחשב ליפול, הרי שבאותו רגע שהחליק ונטה לפול, הרי שמתבטלת ממנו כל אותה התאוה. ומשום שהפחד שנתפחד מהנפילה העביר ממנו כל רצונו. "שכן יסד הבורא יתברך בטבע כל הברואים, שגם מעט פחד שיעלה על לב האדם, מעביר ממנו כל כחות התאוה והחמדה".

ואם כן, לאחר שהזהירה התורה בלאו ד'לא תחמוד' ואסרה לחמוד, אם היה להאדם יראה מן האיסור - אפילו יראה קטנה כיראת הנפילה - אזי לא יחמוד כלל כאמור.

והוסיף שם עוד, שבזה יתבאר הטעות שטועים כמה בנ"א, שסוברים שיש להם תירוץ על המעשים הרעים שלהם שבאו להם ע"י התגברות היצה"ר, ולהאמור אין זה תירוץ כלל, ומשום שאם היה מעלים על לבם מעט יראת ה', לא היה היצר יכול להם כלל. שהיצה"ר אינו חזק כלל, ובמעט יראה נתבטל כל הכח שלו, ועיקר שליטתו הוא רק במה שמשכח מקודם היראה מלב האדם, וזהו שאמר הכתוב (דברים י), "מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה כו' וללכת בדרכיו", היינו רק אם יהיה לך יראה ממילא תקיים הכל. וזהו ביאור הכתוב (שמות כ) "ולבעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו", שע"י היראה ינצל מן היצה"ר ולא יחטא כלל. ע"כ מדבריו.

ג והנה ע"פ יסוד הדברים הללו, אמרתי לבאר בס"ד בענין המעשה הידוע דאיתא במנחות מד ע"א, מעשה באדם אחד שהיה זהיר במצות ציצית, שמע שיש וכו' שנוטלת ד' מאות זהובים בשכרה, שיגר לה ארבע מאות זהובים וקבע לה זמן. כשהגיע זמנו, בא וישב על הפתח. נכנסה שפחתה ואמרה לה, אותו אדם ששיגר לך ד' מאות זהובים בא וישב על הפתח, אמרה היא, יכנס, נכנס. הציעה לו ז' מטות, שש של כסף ואחת של זהב, ובין כל אחת ואחת סולם של כסף ועליונה של זהב, עלתה וישבה על גבי עליונה וכו', ואף הוא עלה וכו' כנגדה, באו ד' ציציותיו וטפחו לו על פניו, נשמת וישב לו ע"ג קרקע, ואף היא נשמטה וישבה ע"ג קרקע. אמרה לו, גפה של רומי, שאיני מניחתך עד שתאמר לי מה מום ראית בי. אמר לה, העבודה, שלא ראיתי אשה יפה כמותך, אלא מצוה אחת ציונו ה' אלהינו וציצית שמה, וכתוב בה 'אני ה' אלהיכם' שתי פעמים, אני הוא שעתיד ליפרע ואני הוא שעתיד לשלם שכר, עכשיו נדמו עלי כד' עדים. אמרה לו, איני מניחתך עד שתאמר לי מה שמך ומה שם עירך ומה שם רבך ומה שם מדרשך שאתה למד בו תורה, כתב ונתן בידה. עמדה וחילקה כל נכסיה, שליש למלכות ושליש לעניים ושליש נטלה בידה, חוץ מאותן מצעות, ובאת לבית מדרשו של ר' חייא. אמרה לו, רבי, צוה עלי ויעשוני גיורת, אמר לה, בתי, שמא עיניך נתת באחד מן התלמידים, הוציאה כתב מידה ונתנה לו, אמר לה, לכי זכי במקחך, אותן מצעות שהציעה לו באיסור הציעה לו בהיתר, זה מתן שכרו בעוה"ז, ולעוה"ב איני יודע כמה.

ולהאמור, יש לומר שזהו הדגש בדברי הגמ' - באו ד' ציציותיו "וטפחו" לו על פניו, היינו שבאו הציציות וטפחו והכאיבו לו על פניו, ומעוצם המכה נתפחד לרגע קט, ופחד זה גרם לו להתעורר מעט, וכמש"כ הביה"ל "שגם מעט פחד שיעלה על לב האדם מעביר ממנו כל כחות התאוה והחמדה", וממילא גם מעט פחד זה עורר את לבו והסיר ממנו את החמדה והתאוה, ואותו אדם לא נתן לרגע קט זה לחלוף, אלא ניצל הזדמנות מועטת זו שנתפחד ונתעורר מעט, והשיב אל לבו וניצל מהעבירה. [ואין זה סותר לדברי הגמ' שמחמת זהירותו במצות ציצית ניצל, דהיינו הך, כלומר מחמת זהירותו במצות ציצית זכה שבאו הציציות וגרמו לו לכל מהלך ההתעוררות הזאת].

ועי' בס' הכתב והקבלה (במדבר פרק טו) שהביא לדברי הזוה"ק, שדימה חוטי הציציות התלויים בגדיל לרצועות המחוברות במקל שהוא בית יד שיאחז בו המכה את המחוייב להלקות. וכתב ע"ז ש"על כוונה זו הזכירו רבותינו (מנחות מד) לשון ארבע ציציותיו טפחו לו על פניו".

לפרטים, ולקבלת העלון, ניתן לפנות לרב יחזקאל כהן שור שליט"א
בדוא"ל jzh3272@gmail.com